

ผลของโปรแกรมการสร้างความรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกัน การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

The Effects of Awareness Creating Development Program on Unwanted Pregnancy Prevention among Junior High School Students

ศิมาภรณ์ พวงสุวรรณ อัญชลี จิตราภิรมย์* สุมณฑา โพธิบุตร

Simaporn Puangsuwan Aunchalee Jittrapirom* Sumontha Pothiboot

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย 84100

Faculty of Nursing Surat Thani Rajabhat University, Surat Thani, Thailand 84100

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลในการสร้างความรู้และพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน โดยใช้การสุ่มแบบจำแนกกลุ่ม (Random Assignment) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความรู้และการตัดสินใจเลือกปฏิบัติในการป้องกันการตั้งครรภ์ และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ค่าความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.76 และ 0.98 ตามลำดับ สำหรับโปรแกรมฯ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา Independent t-test และ One-way repeated measures ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า การป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนได้รับโปรแกรมฯ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้และพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$ และความรู้ของกลุ่มทดลองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ที่ 6 และ 12 สัปดาห์ สูงกว่ากลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นสร้างความตระหนักรู้และป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรได้

คำสำคัญ: การสร้างความรู้, พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

The purpose of this quasi-experimental research was to study the effects of awareness development program on unwanted pregnancy prevention among junior high school students in Surat Thani province. The study divided participants equally 2 groups with 30 each of experimental and control group using random assignment. The instrument was used to collect data on the research questionnaire. These include a measure of awareness and decision to choose prevent early pregnancy Cronbach's alpha coefficients for internal consistency were 0.76 and 0.98, respectively. The efficiency index of program was 80/80. Data were analyzed by using descriptive statistics, Independent t-test and One-way repeated measures ANOVA.

Corresponding Author: * E-mail: aunchalee.jit@sru.ac.th

วันที่รับ (Received) 26 ก.พ. 2567 วันที่แก้ไขเสร็จ (Revised) 18 พ.ค. 2567 วันที่ตอบรับ (Accepted) 25 พ.ค. 2567

The result revealed as follows: no significant difference in experimental and control group before receiving the program. However, the experimental group had higher mean scores of awareness and behavior for preventing early pregnancy than the control group insignificantly ($p < 0.05$). The awareness scores of the experimental group after intervention in the 6 and 12 weeks of the program were significantly higher than those of the experimental group before intervention in the program ($p < 0.05$). This research demonstrates that the developed program effectively enhances awareness and prevents unwanted pregnancy.

Keywords: Awareness Creating, Prevention behaviors of pregnancy, Junior high school students

บทนำ

วัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ พบการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การสำส่อนทางเพศ ซึ่งนำไปสู่การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์^{1,2} สถานการณ์การตั้งครรภ์วัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี และร้อยละ การตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี จากสถานการณ์ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี เท่ากับ 0.9 ต่อพัน ซึ่งเคยสูงสุดอยู่ที่ 1.8 ต่อพัน ในปีพ.ศ. 2555 และได้ลดลงเรื่อยๆอย่างต่อเนื่อง อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี พ.ศ. 2565 เท่ากับ 24.4 ต่อพัน มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับ 14.29 ถึงแม้ว่าการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นจะลดลงจากร้อยละ 17.87 ในปี พ.ศ. 2559 อย่างไรก็ตามยังสูงเกินเป้าหมายที่กำหนดในปีงบประมาณ 2565 ซึ่งกำหนดไม่เกินร้อยละ 13.03 ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อลดการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม^{1,4,5,6} แนวทางป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ผ่านมาในประเทศไทยพบว่า มีรูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นในประเทศไทย⁷ รูปแบบ ได้แก่ 1) โปรแกรมส่งเสริมการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย 2) โปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันโรคและแรงสนับสนุนทางสังคม 3) โปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น 4) การอบรมเสริมพลังให้แก่นักเรียนเรื่องพฤติกรรมทางเพศ 5) รูปแบบป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น 6) รูปแบบการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และ 7) รูปแบบป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าหลังการใช้รูปแบบการป้องกันแบบต่างๆ มีประสิทธิผลในระยะสั้น

แต่ไม่มีประสิทธิผลในระยะยาว การออกแบบโปรแกรมไม่ได้มาจากสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่⁷ ดังนั้น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นอย่างแท้จริง ควรออกแบบโปรแกรมให้สอดคล้องกับกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่นั้นๆ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย⁸ พบว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ การขาดความตระหนักรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย การทำวิจัยเพื่อหารูปแบบโปรแกรมใหม่ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างแท้จริงในวัยรุ่นนั้นควรเป็นโปรแกรมที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาของกลุ่มวัยรุ่น จากการศึกษาโปรแกรมควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานทำให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติ สร้างความตระหนัก และมีทักษะเรื่องเพศที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว⁹ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักรู้¹⁰ ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงจิตวิทยาผสมผสานกับแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม¹¹ มาจัดการเรียนรู้โดยพัฒนารูปแบบโปรแกรมมาจากสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในประเด็น พัฒนาการวัยรุ่น การสร้างความตระหนักรู้ การมีทักษะเรื่องเพศ และการคุมกำเนิดที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

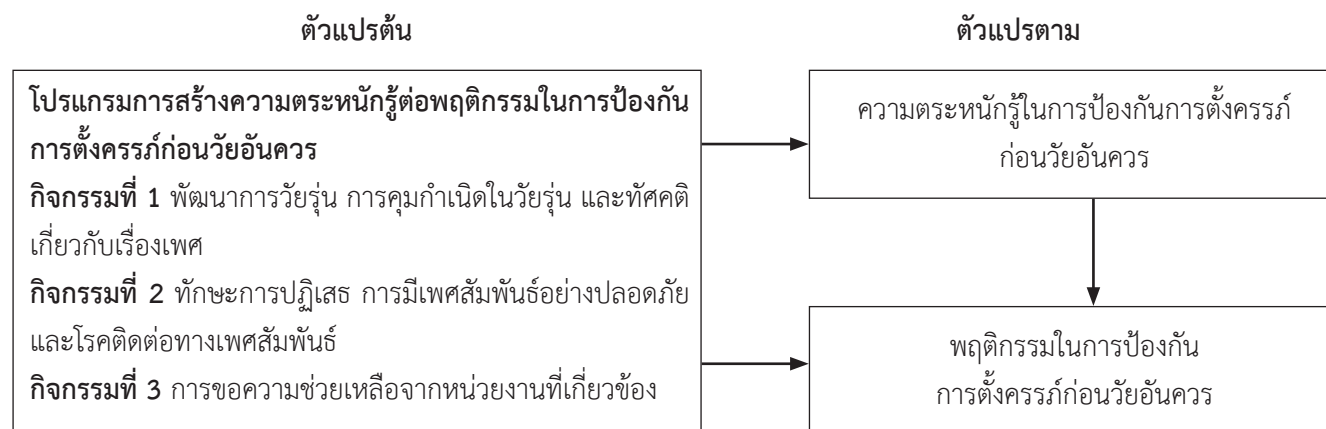
1. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองระยะก่อนเข้าโปรแกรม หลังเข้าโปรแกรม 6 และ 12 สัปดาห์
2. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้และพฤติกรรม

ในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลอง
ระยะก่อนเข้าโปรแกรม หลังเข้าโปรแกรม 6 และ 12 สัปดาห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ทาง
ปัญญาสังคม¹¹ เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในบริบททางสังคมที่มี

ปฏิสัมพันธ์กันและโต้ตอบกันของบุคคล สิ่งแวดล้อม และ
พฤติกรรม เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์
ก่อนวัยอันควร โดยใช้ทฤษฎีความตระหนักรู้¹⁰ ทฤษฎีการเรียนรู้
แบบผสมผสาน¹² ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรู้คิด และสภาพแวดล้อม
ทางสังคม นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมฯ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อ
พฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เขียน ฟัง และสื่อสารภาษาไทยได้ 3. สามารถใช้อินเทอร์เน็ต
ได้ และคุณสมบัติที่คัดออกจากการศึกษา (Exclusion criteria)
ไม่สามารถเข้าโปรแกรมฯ ได้ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบ 2 กลุ่ม
วัดก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขต 11 จำนวน
3,391 คน¹³

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม
G*Power ที่อิทธิพลขนาดกลางซึ่งมีค่า Effect size เท่ากับ
0.6714 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 28 คน เพื่อป้องกัน
ข้อมูลสูญหาย ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 60 คน แบ่งเป็น
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน สุ่มแบบจำแนก
กลุ่ม (Random Assignment) โดยการสุ่มกลุ่มทดลองให้
ครบตามจำนวน หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มควบคุม และกลุ่มตัวอย่าง
มีคุณสมบัติที่คัดเข้า (Inclusion criteria) 1. นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 12-16 ปี 2. สามารถอ่าน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างวิจัย

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
(SRU-EC2021/057) เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2564 ผู้วิจัยได้
ทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากยังเป็นวัยที่ไม่
บรรลุนิติภาวะจึงได้มีการขออนุญาตจากบิดามารดาหรือ
ผู้ปกครอง โดยยึดหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่สำคัญ
3 หลักการ คือ หลักเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์และ
ไม่ก่ออันตราย และหลักแห่งความยุติธรรม

เครื่องมือในการการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมฯ
ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดและทฤษฎีความตระหนักรู้¹⁰ ต่อ
พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 2. ทฤษฎี
การเรียนรู้แบบผสมผสาน¹²
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ที่ได้รับ ที่พักอาศัยปัจจุบัน สถานภาพสมรสของ บิดามารดา เป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 7 ข้อ

2.2 แบบวัดความตระหนักรู้และการตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในการป้องกันการตั้งครรภ์¹⁵ เป็นแบบสอบถาม การตัดสินใจและเลือกปฏิบัติในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ต้อง แบบตัวเลือก 4 ตัวเลือก

2.3 แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ ก่อนวัยอันควร¹⁵ เป็นสอบถามพฤติกรรมการป้องกันการ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 15 ข้อ แบบเลือกความถี่ในการปฏิบัติ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือ 2 ชุด ได้แก่ แบบวัดความตระหนักรู้ และการตัดสินใจเลือกปฏิบัติในการป้องกันการตั้งครรภ์ และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลสาขา การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 1 ท่าน และอาจารย์สาขาการ พยาบาลมารดาและทารก 2 ท่าน ตรวจสอบความตรงตาม เนื้อหา หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และคำนวณหาค่าดัชนี ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ได้ค่า CVI ของแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด เท่ากับ 0.94 และ 1 ตามลำดับ

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม 2 ชุด ได้แก่ 1. แบบวัดความตระหนักรู้ และการตัดสินใจเลือกปฏิบัติในการป้องกันการตั้งครรภ์ 2. แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ที่ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้กับกลุ่ม ตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามความตระหนักรู้และพฤติกรรมการป้องกัน การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เมื่อนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่ม ตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.76 และ 0.98 ตามลำดับ

3. การตรวจประสิทธิภาพของโปรแกรม¹⁶ มีค่า ประสิทธิภาพสูง เท่ากับ 87.85/92.01 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียน เฉลี่ยร้อยละ 87.85 และ

มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 92.01

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามข้อมูล ส่วนบุคคล แบบวัดความตระหนักรู้และการตัดสินใจเลือกปฏิบัติ ในการป้องกันการตั้งครรภ์ และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันการ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ในสัปดาห์ที่ 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมในกลุ่มทดลอง:

สัปดาห์ที่ 1 จัดกิจกรรมที่ 1 พัฒนาการวัยรุ่น การคุมกำเนิดในวัยรุ่น และทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศ เริ่มต้น ด้วยการแนะนำตัว สร้างสัมพันธภาพ เกมสละสายพฤติกรรม และสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม เปิดประเด็นกิจกรรม “ต้นไม้ชีวิตของฉัน” เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทราบผลกระทบ ในการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัวย และสังคม บรรยายพัฒนาการวัยรุ่น การคุมกำเนิด ในวัยรุ่น และทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยใช้สื่อวิดีโอภาพยนตร์ ร่วมอภิปรายและสะท้อนถึงปัญหาของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

สัปดาห์ที่ 3 จัดกิจกรรมที่ 2 ทักษะการปฏิเสธ การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เปิดประเด็นด้วยภาพยนตร์เรื่อง “รักในทางที่ผิด” บรรยายเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร่วมแสดงบทบาทสมมติ และอภิปรายทักษะการปฏิเสธ การขอมิเพศสัมพันธ์

สัปดาห์ที่ 5 จัดกิจกรรมที่ 3 การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดประเด็นด้วยภาพข่าว “การล่อลวงละเมิดทางเพศและการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร” บรรยายและโดยใช้สื่อวิดีโอภาพยนตร์เรื่อง “ท้องไม่พร้อม” และละครสอนใจตอนคุณแม่ไวส์ เชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหา แหล่งสนับสนุนทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมทั้งช่องทางการขอความช่วยเหลือ: เว็บไซต์ เบอร์โทรศัพท์ องค์กรที่คุ้มครอง

โดยแต่ละกิจกรรม แบ่งเป็น 3 ฐาน ฐานละ 10 คน ใช้เวลาฐานละ 45-60 นาที โดยมีวิทยากร 3 คน สอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ในโปรแกรมฯ หลังจากนั้นทำแบบสอบถามหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ในสัปดาห์ที่ 6 สำหรับ สัปดาห์ที่ 7-11 ติดตามเยี่ยมผ่านช่องทางแชทกลุ่ม ส่งข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัย อันควร และทำแบบสอบถามหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ในสัปดาห์ที่ 12

3. กลุ่มควบคุมมีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ นั้ดทำแบบสอบถาม 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ในสัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 2 ในสัปดาห์ที่ 6 และครั้งที่ 3 ในสัปดาห์ที่ 12

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ระยะก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ Independent t-test
3. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลอง ระยะก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ โดยใช้สถิติ One-way repeated measures ANOVA

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนความตระหนักรู้และพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติ Independent t-test (n=30)

ตัวแปรตาม	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ความตระหนักรู้ก่อนเข้าโปรแกรมฯ	27.67	2.65	29.07	2.92	-1.94	.57
ความตระหนักรู้หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 สัปดาห์	28.53	2.45	32.30	1.74	-6.87	.000
ความตระหนักรู้หลังเข้าโปรแกรมฯ 12 สัปดาห์	28.80	2.70	34.57	1.57	-10.13	.000
พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนเข้าโปรแกรมฯ	56.00	6.90	54.50	8.66	0.74	.461
พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 สัปดาห์	57.30	5.78	67.30	5.31	-6.98	.000
พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์หลังเข้าโปรแกรมฯ 12 สัปดาห์	57.03	6.49	71.87	3.88	-10.75	.000

* p-value < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้และพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนเข้าโปรแกรมฯ ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้กลุ่มทดลอง หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ ($\bar{X}$ =32.30, SD=1.74; $\bar{X}$ =34.57, SD=1.57) สูงกว่ากลุ่มควบคุมก่อนเข้าโปรแกรมฯ ($\bar{X}$ =27.67, SD=2.65) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<.000$ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์กลุ่มควบคุมและ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน ที่เข้าโปรแกรมฯ โดยกลุ่มควบคุม ประกอบด้วย เพศชาย 16 คน (ร้อยละ 53.3) เพศหญิง 14 คน (ร้อยละ 46.7) กลุ่มทดลอง ประกอบด้วย เพศชาย 13 คน (ร้อยละ 43.3) เพศหญิง 17 คน (ร้อยละ 56.7) อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองกลุ่มเกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.01-3.00 โดยกลุ่มควบคุมมีเกรดเฉลี่ยอยู่ที่ 2.56 กลุ่มทดลองมีเกรดเฉลี่ยอยู่ที่ 2.13 รายได้เฉลี่ย 50 บาทต่อวัน พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา และสถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน
2. เปรียบเทียบความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ระยะก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์

กลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์กลุ่มทดลองหลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ ($\bar{X}$ =67.30, SD=5.31; $\bar{X}$ =71.87, SD=3.88) สูงกว่ากลุ่มควบคุมก่อนเข้าโปรแกรมฯ ($\bar{X}$ =56.00, SD=6.90) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p<.000$

3. เปรียบเทียบความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลองระยะก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลองระยะก่อน
เข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ (n=30)

ตัวแปรตาม	ระยะเวลา	$\bar{X}$	SD	df	F	p	Partial Eta Squared
ความตระหนักรู้	ก่อนเข้าโปรแกรมฯ	29.07	2.92	1.37	100.53	.000	0.78
	หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 สัปดาห์	32.3	1.74				
	หลังเข้าโปรแกรมฯ 12 สัปดาห์	34.57	1.57				
พฤติกรรมในการ ป้องกันการตั้งครรภ์	ก่อนเข้าโปรแกรมฯ	54.50	8.66	1.24	65.83	.000	0.69
	หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 สัปดาห์	67.30	5.30				
	หลังเข้าโปรแกรมฯ 12 สัปดาห์	71.87	3.88				

* p-value < .05

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบความตระหนักรู้ในการ
มีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยของกลุ่มทดลองก่อนเข้าโปรแกรมฯ
หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน
ความตระหนักรู้ในการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยของกลุ่ม
ทดลองก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12
สัปดาห์ อยู่ที่ 29.07, 32.3 และ 34.57 ตามลำดับ เมื่อเปรียบ
เทียบคะแนนความตระหนักรู้ในการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย
ของกลุ่มทดลองก่อนเข้าโปรแกรมฯ และกลุ่มทดลองหลังเข้า
โปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่
 $p < .000$ เช่นเดียวกับพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อน
วัยอันควร พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันการ
ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลองก่อนเข้าโปรแกรมฯ
หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ อยู่ที่ 54.50, 67.30
และ 71.87 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมใน
การป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลองก่อนเข้า
โปรแกรมฯ และกลุ่มทดลองหลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ
12 สัปดาห์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ $p < .000$

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้และพฤติกรรม
ในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลอง
หลังได้รับโปรแกรมฯ ที่ 6 และ 12 สัปดาห์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่าโปรแกรมฯ แต่ละกิจกรรม
ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1. ประเมินตนเอง เพื่อให้ทราบ
ถึงความตระหนักรู้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ 2. กระบวนการ
เรียนรู้และการรับรู้ในประเด็น พัฒนาการวัยรุ่น การคุมกำเนิด
ทัศนคติเรื่องเพศ ทักษะการปฏิเสธ การมีเพศสัมพันธ์อย่าง

ปลอดภัย โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการขอความช่วยเหลือ
ได้รับการเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ ใบงาน และอภิปรายกลุ่ม
3. การลงมือปฏิบัติ ผ่านกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ
ในทักษะการปฏิเสธ 4. การเสริมแรงและการให้คำปรึกษา
จากผู้วิจัย ซึ่งโปรแกรมฯ มีจุดเด่น คือ ไม่ได้ให้ความรู้เพียง
อย่างเดียว มีการดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน ทำให้
ตระหนักรู้ถึงปัญหาและผลกระทบจากการตั้งครรภ์ก่อนวัย
อันควร สอดคล้องกับการศึกษาความรู้และความตระหนักรู้
ในการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย¹⁷
พบว่าการสร้างความตระหนักรู้ในการดูแลตนเองเพื่อป้องกัน
การตั้งครรภ์ มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น และ
สอดคล้องกับผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการสร้างเสริม
ทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกัน
การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในโรงเรียนซีทวนวิทยาลัย
ตำบลซีทวน อำเภอเชียงในจังหวัดอุบลราชธานี¹⁸ พบว่า
โปรแกรมสุขศึกษาในการสร้างเสริมทักษะชีวิตร่วมกับ
แรงสนับสนุนทางสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม
ทดลองด้านความรู้ ทัศนคติพฤติกรรมทางเพศ ด้านทักษะชีวิต
และแรงสนับสนุนทางสังคม สามารถใช้ป้องกันการตั้งครรภ์ใน
วัยรุ่นได้ และสอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรม
ป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนวัยรุ่น จังหวัดพะเยา¹⁹
พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องเพศศึกษา และทัศนคติต่อ
พฤติกรรมทางเพศสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่ม พบว่ากลุ่มทดลองหลังสิ้นสุด
โปรแกรมมีทักษะป้องกันการตั้งครรภ์สูงกว่าก่อนทดลอง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรภายในกลุ่มทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ในการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยของกลุ่มทดลองก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ อยู่ที่ 29.07, 32.3 และ 34.57 ตามลำดับ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ $p < .000$ เช่นเดียวกับพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มทดลองก่อนเข้าโปรแกรมฯ หลังเข้าโปรแกรมฯ 6 และ 12 สัปดาห์ อยู่ที่ 54.50, 67.30 และ 71.87 ตามลำดับ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ $p < .000$ อธิบายได้ว่า โปรแกรมฯ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลักที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และการตัดสินใจขอความช่วยเหลือ โดยปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดความมั่นใจบนพื้นฐานทฤษฎีความตระหนัก¹⁰ ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม¹¹ เชื่อว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) พฤติกรรม 3) สิ่งแวดล้อม ดังนั้นกระบวนการของโปรแกรมฯ เริ่มต้นจาก 1) การประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างถึงความตระหนักรู้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ 2) ให้ความรู้ผ่านสื่อวิดีโอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงสังเกต 3) การลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม รวมทั้งมีการเสริมแรงโดยผู้วิจัย และมีช่องทางการติดต่อผ่านกลุ่มแชท ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และนำไปสู่พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ จะเห็นได้จากคะแนนความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ของกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 6 และ 12 สูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลของโปรแกรมพัฒนาความตระหนักรู้และทักษะการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำต่อความตระหนักรู้และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น จังหวัดเพชรบุรี²⁰ พบว่า ความตระหนักรู้และพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นกลุ่มทดลองหลังเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลของการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดกาฬสินธุ์²¹ พบว่า กลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมมีคะแนนความรู้ ทักษะ และการเรียนรู้ปัญญาสังคมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสูงกว่า

กลุ่มทดลองก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากงานวิจัยผลของโปรแกรมการใช้แอปพลิเคชันในการป้องกันการตั้งครรภ์ของผู้หญิงชาวละติน²² ติดต่อกันผ่านทางออนไลน์ โดยได้รับข้อความแจ้งเตือนในการป้องกันการตั้งครรภ์ ผลจากการศึกษาพบว่าที่ 6 สัปดาห์หลังได้รับโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และแนวโน้มในการป้องกันการตั้งครรภ์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ดังเห็นได้จากกลุ่มทดลองหลังเข้าโปรแกรมฯ ที่ 6 และ 12 สัปดาห์ มีคะแนนความตระหนักรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสูงกว่ากลุ่มทดลองก่อนเข้าโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางคลินิกและมีแนวโน้มคะแนนเพิ่มขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการทำกิจกรรมต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การสร้างความตระหนักรู้ และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย:

สนับสนุนให้โรงเรียนนำโปรแกรมฯ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป:

1. ควรติดตามประสิทธิผลของโปรแกรมฯ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวในระยะยาว
2. ควรปรับปรุงแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เน้นกระบวนการพัฒนา เพื่อได้ค้นหาปัญหาเชิงลึก จากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มผู้ดูแลวัยรุ่น กลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้บริหารและครูในโรงเรียน เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกที่ได้ในการวางแผนพัฒนาโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพต่อไป
3. ควรศึกษาและพัฒนาโปรแกรมที่มีลักษณะจำเพาะในวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่มีแฟน กลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมใช้สารเสพติด เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
งบประมาณกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และขอขอบคุณคณะ
พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

References

1. Pensirinapa N. Teenage Pregnancy Problems and Comprehensive Sexuality Education. *Journal of Community Public Health*. 2021;3(7): 1-16. (in Thai).
2. Hoyrat P, & Wongsawat P. Factors Influencing Sexual Intercourse Behaviors among Secondary School Students. *Journal of Health and Nursing Research*. 2019;36(1): 149-63. (in Thai).
3. Bureau of Reproductive Health, Department of Health Ministry of Health. Annual Report 2020 Bureau of Reproductive Health. Bangkok: Bureau of Reproductive Health. 2020. (In Thai).
4. Tumchuea S, & Pumprayool P. Teenage Pregnancy: Concept of Solving Problems with The District Health System. *Health Science Research Journal*. 2018;12(2): 29-38. (in Thai).
5. Pasitpakakul P, & Muensit A. Roles of Subdistrict Administrative Organization in Pathum Thani Province in Preventing and Solving Pregnancy Problems in Teenagers. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*. 2022;5(4): 1675-88. (in Thai).
6. Phalasuek R, Thanomchayathawatch B, & Songloed D. Participatory Action Research: Development of a Participatory Process for Health Promotion in the Community. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*. 2017;4(2): 211-23. (in Thai).
7. Kontha J, Choteamnuay P, Prasittichok W, & Intanmas U. Guidelines for The Prevention of Teenage Pregnancy in Thailand: A Systematic Synthesis. *Ganesha journal*. 2019;15(2): 161-73. (in Thai).
8. United Nations Children's Fund (UNICEF). Situation Analysis of Adolescent Pregnancy in Thailand: Synthesis Report 2015.
9. Zhuravleva O, & Helmer J. Teachers' Perceptions and Attitudes Around the Possible Implementation of Sex Education in Schools: Views from Teachers in Kazakhstan's Karaganda Region. *Sex Education*. 2024;24(2): 154-71.
10. Good VC. *Dictionary of Education*. Newyork: McGraw-Hill Book; 1973.
11. Bandura A. *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. New Jersey: Prentice-Hall; 1986.
12. Graham CR, Allen S, & Ure D. *Blended Learning Environments: A Review of the Research Literature*. Unpublished Manuscript Provo UT. 2003.
13. Primary Education Area Office Suratthani District. Educational information report: Group for the Promotion of Distance Education Technology Information and Communication. 2021. (in Thai)
14. Cohen J. *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Academic Press; 2013.
15. Intarakamhang U, & Khumthong T. Measurement Development of Health Literacy and Unwanted Pregnancy Prevention Behavior for Thai Female Adolescents. *Journal of Public Health Nursing*. 2017;31(3): 19-38. (in Thai).

16. Brahmawong C. Developmental Testing of Media and Instructional Package. Silpakorn Educational Research Journal. 2013;5(1): 1-20. (in Thai).
17. Ahinkorah BO, Kang M, Perry L, & Brooks F. Knowledge and Awareness of Policies and Programmes to Reduce Adolescent Pregnancy in Ghana: A Qualitative Study among Key Stakeholders. Reproductive Health. 2023;20(143): 1-14.
18. Sonchai N, Jaikarun S, & Loyha K. Health Education Program for Enhancing Life Skills with Social Support for Pregnancy Prevention of Teenagers at Cheetuanwitayasamakee School, Chee Tuan Subdistrict, Khuang Nai District, Ubon Ratchathani Province. Journal of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Ubon Review. 2020; 5(3): 165-78. (in Thai).
19. Chaikoolvatana C, Mornsaeng I, & Chaibarn P. Effectiveness of Teenage Pregnancy Prevention Program in Phayao Province. Nursing Research Innovation Journal. 2020;25(3): 340-53. (in Thai).
20. Kansukcharearn A, Pinchaleaw D, & Keskomon T. The Effects of a Self-awareness and Behavioral Skills Development Program on Self-awareness and Repeated Pregnancy Prevention Behaviors in Teenage Mothers, Phetchaburi Province. Journal of the Royal Thai Army Nurses. 2022;23(2): 248-57. (in Thai).
21. Wichaiyo W, Saipraraj T, Pactchit S, & Ponnakhu S. A Comparison The Effect of Social Cognitive Theory of A Pregnancy Preventive Program at Junior High School Students in Kalasin Province. Research and Development Health System Journal. 2021;14(2): 195-205. (in Thai).
22. Manlove J, Cook E, Whitfield B, Johnson M, Martinez-García G, & Garrido M. Short-Term Impacts of Pulse: An App-Based Teen Pregnancy Prevention Program for Black and Latinx Women. Journal of Adolescent Health. 2020;66(2): 224-32.